

**Η
ΑΡΧΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΠΡΟΔΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ**

7ο ΚΛΙΜΑΚΙΟ

Συνήλθε στην έδρα της στις 19 Δεκεμβρίου 2018 με την εξής σύνθεση: Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου, Πρόεδρος και Εισηγήτρια, Χρυσάνθη Ζαράρη και Μιχαήλ Σειραδάκης, Μέλη.

Για να εξετάσει την, από 12.11.2018, Προδικαστική Προσφυγή με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης (ΓΑΚ) - Αρχή Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών (ΑΕΠΠ) 1193/13.11.2018 της προσφεύγουσας εταιρίας με την επωνυμία «...» και τον διακριτικό τίτλο «...», νομίμως εκπροσωπούμενης.

Κατά του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Διοικητικών Υπηρεσιών/Διεύθυνση Προμηθειών, Υποδομών και Διαχείρισης Υλικού/Τμήμα Οικονομικής Διαχείρισης Προγραμμάτων), όπως νόμιμα εκπροσωπείται (εφεξής αναθέτουσα αρχή).

Με την Προδικαστική Προσφυγή η προσφεύγουσα εταιρία επιδιώκει, όπως ακυρωθεί η υπ' αριθμ. ΔΙΠΥΔΥ/ΟΔΠ/Φ.9/4/40176/02.11.2018 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, κατ' αποδοχή των υπ' αριθμ. 1/07.05.2018, 2/23.05.2018, 3/04.06.2018, 4/20.06.2018, 5/21.06.2018 6/19.07.2018, 7/10.09.2018, 8/19.09.2018, 9/01.10.2018, 10/03.10.2018, 11/10.10.2018, 12/15.10.2018 και 13/16.10.2018 Πρακτικών της αρμόδιας Επιτροπής Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού, εκδοθείσα στο πλαίσιο του Δημόσιου Διεθνούς Ανοικτού Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού για την επιλογή αναδόχου για το έργο με τίτλο: «Απλούστευση Διοικητικών διαδικασιών», υποέργο 1 της πράξης με τίτλο «Απλουστεύσεις διοικητικών διαδικασιών προς ενίσχυση της επιχειρηματικότητας», CPV: 75120000-3 «Διοικητικές Υπηρεσίες Οργανισμών» και συμπληρωματικά CPV: 73200000-4 «Υπηρεσίες παροχής συμβουλών σε θέματα έρευνας και ανάπτυξης», προϋπολογισμού €582.274,2, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον

συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά βάσει βέλτιστης σχέσης ποιότητας - τιμής (υπ' αριθμ. 1/2018 Διακήρυξη, Συστημικός αριθμός ΕΣΗΔΗΣ: 55516).

Η συζήτηση άρχισε αφού άκουσε την Εισηγήτρια και Πρόεδρο του Κλιμακίου, Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου.

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα

Σκέφτηκε κατά τον Νόμο

1. Επειδή, σύμφωνα με τα στοιχεία του φακέλου, για την άσκηση της υπό εξέταση Προδικαστικής Προσφυγής προκύπτει πως έχει κατατεθεί το υπ' αριθμ. 24339381795901080035 ποσού €2.911,38, αναλογούν e-Παράβολο, σύμφωνα με τα άρθρα 363 παρ. 1 του Ν. 4412/2016 (Α' 147) και 5 παρ. 1 του Π.Δ. 39/2017 «Κανονισμός Εξέτασης Προδικαστικών Προσφυγών ενώπιον της ΑΕΠΠ» (Α' 64) (εφεξής Κανονισμός).

2. Επειδή, η προσφεύγουσα εταιρία άσκησε την από 12.11.2018 Προδικαστική Προσφυγή της, με Γενικό Αριθμό Κατάθεσης ΑΕΠΠ 1193/13.11.2018, με χρήση του τυποποιημένου εντύπου της Α.Ε.Π.Π, όπως προβλέπεται από τα άρθρα 362 παρ. 2 του Ν. 4412/2016 και 8 παρ. 2 Κανονισμού.

3. Επειδή, η ως άνω Προδικαστική Προσφυγή στρέφεται κατά πράξης που εκδόθηκε στο πλαίσιο Δημόσιου Διεθνούς Ανοικτού, Ηλεκτρονικού Διαγωνισμού, συνολικού προϋπολογισμού €582.274,2, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α 24%, ανώτερου του ορίου που θεσπίζεται στο άρθρο 345 του Ν. 4412/2016 για την καθ' ύλη αρμοδιότητα της Α.Ε.Π.Π, ενώ επιπλέον θεμελιώνεται και η κατά χρόνο αρμοδιότητά της, όπως απαιτείται από τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 379 παρ. 7 του Ν. 4412/2016, τροποποιηθείσας της διάταξης, δυνάμει του άρθρου 43 παρ. 4 του Ν. 4487/2017 (Α' 116), δεδομένου ότι η αντίστοιχη διαγωνιστική διαδικασία εκκίνησε μετά τις 26.06.2017.

4. Επειδή, εμπρόθεσμα η προσφεύγουσα εταιρία προσβάλλει την ως άνω πράξη, καθόσον η κατ' αυτής Προδικαστική Προσφυγή έχει κατατεθεί εντός της προθεσμίας που ορίζουν τα άρθρα 361 παρ. 1 περ. (α) Ν. 4412/2016 και 4 παρ. 1 περ. (α) του Κανονισμού (σημειώνεται ότι η προσβαλλόμενη Απόφαση με θέμα: «Έγκριση αποτελεσμάτων αξιολόγησης δικαιολογητικών και τεχνικών προσφορών για την επιλογή αναδόχου του Δημόσιου Διεθνούς Ηλεκτρονικού Ανοικτού Διαγωνισμού για το υποέργο 1 «Απλούστευση Διοικητικών διαδικασιών» της πράξης με τίτλο: «Απλουστεύσεις διοικητικών διαδικασιών προς ενίσχυση της επιχειρηματικότητας» αναρτήθηκε στις 02.11.2018 στον διαδικτυακό τόπο του Διαγωνισμού - Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ).

5. Επειδή η προσφεύγουσα, η οποία νομίμως συμμετείχε στον εν λόγω Διαγωνισμό, υποβάλλοντας τη με αριθμό 95179 Προσφορά, θεμελιώνει άμεσο, ενεστώως και προσωπικό έννομο συμφέρον για την άσκηση της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής, υφιστάμενη δυσχερώς επανορθώσιμη βλάβη, κατά το άρθρο 360 παρ. 1 του Ν. 4412/2016, καθόσον, όπως ισχυρίζεται (σελ. 5 της Προσφυγής της), με την προσβαλλόμενη Απόφαση - κατ' αποδοχή των υπ' αριθμ. 3/04.06.2018 και 6/19.7.2018 Πρακτικών της αρμόδιας Επιτροπής - μη νομίμως αποκλείστηκε από τον επίμαχο Διαγωνισμό, με την αιτιολογία ότι διαπιστώθηκαν ατέλειες και ελλείψεις στην κατατεθειμένη Προσφορά της, που κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2.4.6. («Λόγοι απόρριψης προσφορών») περ. β) και θ) της Διακήρυξης, δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση. Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη Απόφαση, οι λόγοι απόρριψής της Προσφοράς της συνίστανται ειδικότερα στα εξής: α) τα έντυπα Ε.Ε.Ε.Σ των φυσικών προσώπων, στην τεχνική και επαγγελματική ικανότητα των οποίων στηρίζεται η προσφεύγουσα (κ. «...» και κ. «...»), υποβλήθηκαν σαρωμένα με την φυσική υπογραφή τους, ήτοι χωρίς να φέρουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, όπως απαιτεί το άρθρο 37 του Ν. 4412/2016 και τα άρθρα 8 παρ. 3 και 15 περ. 1.2.1. της Υπουργικής Απόφασης 56902/215/19.05.2017 (ΦΕΚ Β' 1924) και β) δεν έχει προσκομισθεί έγγραφο που να αποδεικνύει τη δέσμευση των τρίτων οικονομικών φορέων για την απασχόληση στο υπό ανάθεση έργο, σύμφωνα με τα οριζόμενα

στη Διακήρυξη (άρθρο 2.2.7.) και το ισχύον νομικό πλαίσιο (άρθρο 72 Ν. 4412/2016). Ως προς τον πρώτο λόγο απόρριψης της Προσφοράς της, η προσφεύγουσα επισημαίνει (σελ. 7-8 της Προσφυγής της), ότι: «[...] η αναθέτουσα αρχή παντελώς αγνόησε και ουχί νομίμως δεν έλαβε υπόψη το γεγονός ότι, τα Ε.Ε.Ε.Σ των φυσικών προσώπων, κ. «...» και κ. «...», είχαν προσκομιστεί ΚΑΙ πρωτότυπα, στον φάκελο των έντυπων δικαιολογητικών υποβολής της προσφοράς, με πρωτόκολλο παραλαβής 15865/02.5.2018. Εξ ετέρου σύμφωνα με το ΠΔ 150/2001 αρθ. 3, παρ. 1 και του Ευρωπαϊκού Κανονισμού 910/2014, αρθ. 25. παρ.2, η ψηφιακή υπογραφή είναι ισοδύναμη με την ιδιόχειρη, η οποία δεν έχει καταργηθεί μέχρι σήμερα. Ακόμη, σε καμία διάταξη της διακήρυξης δεν υπήρχε η πρόβλεψη ότι το Ε.Ε.Ε.Σ πρέπει να είναι ψηφιακά υπογεγραμμένο από τους τρίτους δανείζοντες εμπειρία. Η εταιρεία μας συνεπώς, συμμορφούμενη απολύτως με τον άνω όρο της διακήρυξης, ανήρτησε ηλεκτρονικά στην πλατφόρμα του ΕΣΗΔΗΣ το Ε.Ε.Ε.Σ των άνω δύο φυσικών προσώπων, αλλά και απέστειλε στην αναθέτουσα αρχή στον φάκελο δικαιολογητικών της έγγραφη δέσμευση των άνω φυσικών προσώπων, ήτοι το Ε.Ε.Ε.Σ σε πρωτότυπη μορφή, με πρωτότυπη φυσική υπογραφή, με βεβαίωση του γνήσιου της υπογραφής τους, το οποίο έχει την ίδια ισχύ με την ψηφιακή αφού είναι ιδιόχειρη και ΠΑΡΕΧΕΙ ΤΑ ΙΔΙΑ ΕΧΕΓΓΥΑ ΓΝΗΣΙΟΤΗΤΑΣ, το οποίο υπέχει θέση υπεύθυνης δήλωσης με βέβαιη χρονολογία και βέβαιη υπογραφή [...]». Μάλιστα, προς επίρρωση του σχετικού ισχυρισμού της, η προσφεύγουσα επικαλείται το άρθρο 3.2. («Πρόσκληση υποβολής δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου - Δικαιολογητικά προσωρινού αναδόχου») της Διακήρυξης, όπου προβλέπεται ότι, μετά την αποστολή σχετικής ηλεκτρονικής πρόσκλησης στον προσφέροντα, στον οποίο πρόκειται να γίνει η κατακύρωση («προσωρινό ανάδοχο»), ο τελευταίος υποχρεούται να υποβάλει στην αναθέτουσα αρχή - εντός προθεσμίας δέκα (10) ημερών από την κοινοποίηση της σχετικής ειδοποίησης σε αυτόν - τα πρωτότυπα ή απλά ευκρινή φωτοαντίγραφα όλων των δικαιολογητικών που περιγράφονται στην παράγραφο 2.2.8.2. της Διακήρυξης, τα οποία, κατά τη ρητή πρόβλεψη του ως άνω άρθρου, μόνο «όταν υπογράφονται από τον ίδιο φέρουν ηλεκτρονική υπογραφή». Ως προς τον δεύτερο λόγο

απόρριψης της Προσφοράς της, η προσφεύγουσα επισημαίνει (σελ. 9-10 της Προσφυγής της), ότι τα υποβληθέντα Ε.Ε.Ε.Σ των τρίτων οικονομικών φορέων, στους οποίους στηρίζεται για την πλήρωση των κριτηρίων τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας της οικείας Διακήρυξης, αποτελούν τη ζητούμενη από το άρθρο 2.2.8.2 («Αποδεικτικά Μέσα») της Διακήρυξης «έγγραφη δέσμευση των φυσικών προσώπων», αφού, όπως χαρακτηριστικά αναφέρει στην Προσφυγή της, τα υποβληθέντα Ε.Ε.Ε.Σ των τρίτων: *«[...] είχαν όλα τα τυπικά στοιχεία που απαιτούνται από τον νόμο, για να θεωρούνται έγκυρα και συγκεκριμένα, σύμφωνα με το αρ. 443 ΚΠολΔ, για να έχει αποδεικτική δύναμη ιδιωτικό έγγραφο πρέπει να έχει την ιδιόχειρη υπογραφή του εκδότη ή αντί για υπογραφή ένα σημάδι που αυτός έβαλε και επικυρώθηκε από συμβολαιογράφο ή άλλη δημόσια αρχή [...] και σύμφωνα με το αρ. 446 ΚΠολΔ, το ιδιωτικό έγγραφο αποκτά βέβαιη χρονολογία ως προς τους τρίτους, μόνον όταν το θεωρήσει συμβολαιογράφος ή άλλος δημόσιος υπάλληλος, αρμόδιος κατά το νόμο [...] ή όταν υπάρξει άλλο γεγονός, που κάνει με ανάλογο τρόπο βέβαιη τη χρονολογία. Η θεώρηση γίνεται με σημείωση επάνω στο έγγραφο της λέξης «θεωρήθηκε» και της χρονολογίας [...]».* Τέλος, η προσφεύγουσα ισχυρίζεται ότι επίμαχη ως άνω πλημμέλεια, θα μπορούσε να θεραπευθεί κατά το στάδιο της υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης, όπως ρητά προβλέπεται στο άρθρο 3.2. της Διακήρυξης.

6. Επειδή, στο άρθρο 18 «Αρχές εφαρμοζόμενες στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων» (άρθρο 18 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παράγραφος 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια, τηρώντας την αρχή της αναλογικότητας, της αμοιβαίας αναγνώρισης, της προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, της προστασίας των δικαιωμάτων των ιδιωτών, της ελευθερίας του ανταγωνισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης. [...]» (βλ. και ΔΕΕ, Απόφαση της 18.11.1999, Υπόθεση C-275/98, Unitron Scandinavia A/S, σκέψη 31• ΔΕΕ, Απόφαση της 7.12.2000, Υπόθεση C-324/98, Telaustria Verlags

GmbH, σκέψη 61• ΔΕΕ, Απόφαση της 18.06.2002, Υπόθεση C-92/00, Stadt Wien, σκέψη 45 κλπ).

7. Επειδή το άρθρο 37 «Πολιτική ασφαλείας ΕΣΗΔΗΣ (άρθρο 22 παρ. 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)» του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Το επίπεδο ασφαλείας του Ε.Σ.Η.Δ.Η.Σ. πρέπει να είναι ανάλογο προς τους κινδύνους. 2. Στα εργαλεία και τις συσκευές για την ηλεκτρονική διαβίβαση και παραλαβή προσφορών, καθώς και για την ηλεκτρονική παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής πρέπει: α) να είναι διαθέσιμες στους ενδιαφερομένους οι πληροφορίες σχετικά με τις προδιαγραφές για την ηλεκτρονική υποβολή προσφορών και αιτήσεων συμμετοχής, συμπεριλαμβανομένης της κρυπτογράφησης και της χρονοσήμανσης, β) να απαιτούνται προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές, όπως ορίζονται στο π.δ. 150/2001 (Α' 125). Οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να αποδέχονται τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που υποστηρίζονται από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό, λαμβάνοντας υπόψη αν τα πιστοποιητικά χορηγούνται από έναν πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/ 767/ΕΚ της Επιτροπής, ανεξάρτητα από το αν έχουν δημιουργηθεί με ή χωρίς ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφών, με την επιφύλαξη της συμμόρφωσης με τις ακόλουθες προϋποθέσεις: αα) οι αναθέτουσες αρχές πρέπει να καθορίζουν τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, βάσει των μορφοτύπων που έχουν θεσπιστεί με την Απόφαση 2011/130/ΕΕ της Επιτροπής και να θέτουν σε εφαρμογή τα αναγκαία μέτρα ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστούν τεχνικά τους εν λόγω μορφότυπους· όταν χρησιμοποιείται διαφορετικός μορφότυπος ηλεκτρονικής υπογραφής, τότε η ηλεκτρονική υπογραφή ή ο φορέας του ηλεκτρονικού εγγράφου περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις ισχύουσες δυνατότητες επικύρωσης, υπό την ευθύνη της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Οι δυνατότητες επικύρωσης επιτρέπουν στην αναθέτουσα αρχή να επικυρώνει, σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα, την ηλεκτρονική υπογραφή που έχει παραληφθεί, ως προηγμένη

ηλεκτρονική υπογραφή, υποστηριζόμενη από αναγνωρισμένο πιστοποιητικό. Η ΕΕΤΤ κοινοποιεί τις πληροφορίες σχετικά με τον πάροχο των υπηρεσιών επικύρωσης στην Επιτροπή. ββ) σε περίπτωση προσφορών που υπογράφονται με την υποστήριξη αναγνωρισμένου πιστοποιητικού που περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης, οι αναθέτουσες αρχές δεν πρέπει να εφαρμόζουν πρόσθετες απαιτήσεις που ενδέχεται να εμποδίσουν τη χρήση των εν λόγω υπογραφών από τους προσφέροντες. Για τα έγγραφα που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης και υπογράφονται από αρμόδια αρχή κράτους - μέλους ή άλλο φορέα έκδοσης, η αρμόδια αρχή ή φορέας έκδοσης μπορεί να καθορίζει τον απαιτούμενο μορφότυπο προηγμένων υπογραφών, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της παρ. 2 του άρθρου 1 της Απόφασης 2011/130/ΕΕ. Επίσης, θέτει σε εφαρμογή τα μέτρα που είναι αναγκαία ώστε να είναι σε θέση να επεξεργαστεί τεχνικά τους μορφότυπους αυτούς, συμπεριλαμβάνοντας στο σχετικό έγγραφο τις πληροφορίες που απαιτούνται για την επεξεργασία της υπογραφής. Τα έγγραφα αυτά περιλαμβάνουν στην ηλεκτρονική υπογραφή ή στο φορέα του ηλεκτρονικού εγγράφου πληροφορίες σχετικά με τις υφιστάμενες δυνατότητες επικύρωσης που επιτρέπουν την επικύρωση της παραλαμβανόμενης ηλεκτρονικής υπογραφής σε σύγχρονη σύνδεση, δωρεάν και κατά τρόπο κατανοητό για τα άτομα με διαφορετική μητρική γλώσσα. 3. Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2013 (Β' 401) απόφασης του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από τρίτους, εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς, πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των υπηρεσιών αυτών των φορέων προς το χρήστη, η οποία διαβιβάζεται στο χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ, με κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου με βέβαιη χρονολογία. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή ή στη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω. [...]».

8. Επειδή, στο άρθρο 73 «Λόγοι αποκλεισμού» (άρθρο 57 παράγραφοι 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παράγραφος 6 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι αναθέτουσες αρχές αποκλείουν έναν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι αυτός βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία, σε μία από τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2. Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης, σε μία από τις περιπτώσεις της παρ. 4».

9. Επειδή, στο άρθρο 78 «Στήριξη στις ικανότητες άλλων φορέων» (άρθρο 63 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παρ. 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας που προβλέπονται στην παρ. 3 του άρθρου 75 και τα κριτήρια σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα που προβλέπονται στην παρ. 4 του άρθρου 75, ένας οικονομικός φορέας μπορεί, κατά περίπτωση και για συγκεκριμένη σύμβαση, να στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών του με αυτούς. Όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα που ορίζονται στην περίπτωση στ' του Μέρους ΙΙ του Παραρτήματος ΧΙΙ του Προσαρτήματος Α' ή με την σχετική επαγγελματική εμπειρία, οι οικονομικοί φορείς, μπορούν ωστόσο να βασίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων, μόνο εάν οι τελευταίοι θα εκτελέσουν τις εργασίες ή τις υπηρεσίες για τις οποίες απαιτούνται οι συγκεκριμένες ικανότητες. Αν ο οικονομικός φορέας επιθυμεί να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, ιδίως, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών για τον σκοπό αυτό. Η αναθέτουσα αρχή ελέγχει, σύμφωνα με τα άρθρα 79, 80 και 81, αν οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί ο οικονομικός φορέας, πληρούν τα σχετικά κριτήρια

επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού, σύμφωνα με τα άρθρα 73 και 74. Η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν φορέα που δεν πληροί σχετικό κριτήριο επιλογής ή για τον οποίο συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των παραγράφων 1 και 2. του άρθρου 73 και του άρθρου 74. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει από τον οικονομικό φορέα την αντικατάσταση φορέα για τον οποίον συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού της παρ. 4 του άρθρου 73 και του άρθρου 74 [...]».

10. Επειδή, στο άρθρο 79 «Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης» (άρθρο 59 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ) του Ν. 4412/2016 ορίζεται ότι: «1. Κατά την υποβολή αιτήσεων συμμετοχής ή κατά την υποβολή προσφορών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων άνω των ορίων, οι αναθέτουσες αρχές δέχονται το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), το οποίο αποτελείται από ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση, με τις συνέπειες του ν. 1599/1986 (Α΄75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς Αριθμός απόφασης: 8/2018 17 αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις των άρθρων 73 και 74 για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν [...] 2. Κατά την υποβολή αιτήσεων συμμετοχής ή κατά την υποβολή προσφορών στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων πλην της απευθείας ανάθεσης των άρθρων 118 και 328, οι αναθέτουσες αρχές δέχονται ενημερωμένη υπεύθυνη δήλωση του ν. 1599/1986 (Α΄75), ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη, επιβεβαιώνοντας ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) δεν βρίσκεται σε μία από τις καταστάσεις των άρθρων 73 και 74 για τις οποίες οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν, β) πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής τα οποία έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με τα άρθρα 75, 76 και 77, γ) κατά περίπτωση, τηρεί τους αντικειμενικούς κανόνες και κριτήρια που έχουν καθοριστεί, σύμφωνα με το άρθρο 84 και δ) εφόσον η εκτιμώμενη αξία της υπό ανάθεση σύμβασης

υπερβαίνει το ένα εκατομμύριο (1.000.000) ευρώ εκτός ΦΠΑ, ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της παρ. 4 του άρθρου 8 του ν. 3310/2005 (Α' 30). Τα δεύτερο έως πέμπτο εδάφια της παραγράφου 1 εφαρμόζονται αναλόγως και στις διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων κάτω των ορίων. 3. Για τις συμβάσεις άνω των ορίων, το ΕΕΕΣ καταρτίζεται βάσει του τυποποιημένου εντύπου του Παραρτήματος 2 του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, και παρέχεται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή [...].».

11. Επειδή, στο άρθρο 80 («Αποδεικτικά μέσα») του Ν. 4412/2017 (άρθρο 60 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), παράγραφος 1 ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να απαιτούν τα πιστοποιητικά, τις βεβαιώσεις και τα λοιπά αποδεικτικά μέσα που αναφέρονται στις παραγράφους 2, 4 και 5 και στο Παράρτημα ΧΙΙ του Προσαρτήματος Α', ως απόδειξη της μη ύπαρξης λόγων αποκλεισμού, όπως αναφέρονται στα άρθρα 73 και 74 και της πλήρωσης των κριτηρίων επιλογής, σύμφωνα με τα άρθρα 75 και 76. Οι αναθέτουσες αρχές δεν απαιτούν αποδεικτικά μέσα, πλην εκείνων που αναφέρονται στο παρόν άρθρο και στο άρθρο 82 [...].».

12. Επειδή, στο άρθρο 91 («Λόγοι απόρριψης προσφορών») παρ. 1 του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «[...] Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία αποκλίνει από τα άρθρα 92 έως 100, και 102 έως 104 ή υποβλήθηκε κατά παράβαση των απαράβατων όρων περί σύνταξης και υποβολής της προσφοράς, όπως οι όροι αυτοί ορίζονται στα έγγραφα της σύμβασης. β) Η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή, εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και τη συμπλήρωση της, σύμφωνα με το άρθρο 102 [...].».

13. Επειδή, στο άρθρο 93 («Περιεχόμενο φακέλου «Δικαιολογητικά Συμμετοχής»») του Ν.4412/2016, ορίζεται ότι: «Ο ξεχωριστός σφραγισμένος φάκελος, με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής» περιέχει: α) στις

διαδικασίες σύναψης δημόσιας σύμβασης άνω των ορίων, το Ε.Ε.Ε.Σ του άρθρου 79 και την εγγύηση συμμετοχής, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 72 [...]».

14. Επειδή, στο άρθρο 104 «Χρόνος συνδρομής όρων συμμετοχής» (άρθρο 60 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ), του Ν. 4412/2016, ορίζεται ότι: «Το δικαίωμα συμμετοχής και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής όπως ορίστηκαν στα έγγραφα της σύμβασης, κρίνονται κατά την υποβολή της αίτησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος ή της προσφοράς, κατά την υποβολή των δικαιολογητικών του άρθρου 80, και κατά την σύναψη της σύμβασης σύμφωνα με τα οριζόμενα στην περίπτωση γ' της παρ. 3 του άρθρου 105 [...]».

15. Επειδή, σύμφωνα με τις διατάξεις του Εκτελεστικού Κανονισμού (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, άμεσης εφαρμογής για τα κράτη-μέλη, καθιερώνεται το τυποποιημένο έντυπο για το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Προμήθειας (Επίσημη Εφημ. ΕΕ L3/16 της 6-1- 2016). Περαιτέρω, όπως αναφέρεται στο Προοίμιο του Εκτελεστικού Κανονισμού: «(1) [...] Κατά συνέπεια, το τυποποιημένο έντυπο για το ΕΕΕΠ θα πρέπει να καταρτιστεί κατά τρόπο ώστε να παρακαμφθεί η ανάγκη προσκόμισης σημαντικού αριθμού πιστοποιητικών ή άλλων εγγράφων που σχετίζονται με τα κριτήρια αποκλεισμού και τα κριτήρια επιλογής. Με τον ίδιο πάντα στόχο κατά νου, το τυποποιημένο έντυπο θα πρέπει επίσης να παρέχει τις ενδεδειγμένες πληροφορίες όσον αφορά τις οντότητες στον οποίων τις ικανότητες βασίζεται ο οικονομικός φορέας, ούτως ώστε η επαλήθευση των πληροφοριών αυτών να διενεργείται μαζί με την επαλήθευση που αφορά τον κύριο οικονομικό φορέα, και με τους ίδιους όρους.[...] (3) Για την αποφυγή του διοικητικού φόρτου για τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς και τις πιθανές αντιφατικές ενδείξεις στα διάφορα έγγραφα της προμήθειας, οι πληροφορίες τις οποίες οι οικονομικοί φορείς πρέπει να παρέχουν στο ΕΕΕΠ θα πρέπει να αναφέρονται σαφώς από τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς εκ των προτέρων στην προκήρυξη διαγωνισμού ή με αναφορές σε άλλα μέρη των εγγράφων της προμήθειας, τις οποίες οι οικονομικοί φορείς θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να εξετάζουν

προσεκτικά, ενόψει της συμμετοχής τους και ενδεχομένης υποβολής προσφορών. (4) Το ΕΕΕΠ αναμένεται επίσης να συμβάλει σε περαιτέρω απλοποίηση, τόσο για τους οικονομικούς φορείς όσο και για τις αναθέτουσες αρχές και τους αναθέτοντες φορείς, με την αντικατάσταση των πολλών και διαφόρων εθνικών υπεύθυνων δηλώσεων από ένα τυποποιημένο έντυπο, που θα καθιερωθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο.[...]. Τέλος, στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 (Οδηγίες) του ανωτέρω Κανονισμού αναφέρεται ότι: «Το ΕΕΕΠ είναι υπεύθυνη δήλωση από τους οικονομικούς φορείς, ως προκαταρκτική απόδειξη προς αντικατάσταση των πιστοποιητικών που εκδίδουν δημόσιες αρχές ή τρίτα μέρη. Όπως προβλέπεται στο άρθρο 59 της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, πρόκειται για μια τυπική δήλωση του οικονομικού φορέα ότι δεν βρίσκεται σε μια από τις καταστάσεις λόγω της οποίας οι οικονομικοί φορείς αποκλείονται ή μπορούν να αποκλεισθούν, ότι πληροί τα σχετικά κριτήρια επιλογής και ότι, κατά περίπτωση, τηρεί τους αντικειμενικούς κανόνες και τα κριτήρια που έχουν καθοριστεί για τον περιορισμό του αριθμού των πληρούντων τα κριτήρια επιλογής υποψηφίων που θα κληθούν να συμμετάσχουν. Στόχος του είναι να μειωθεί ο διοικητικός φόρτος που απορρέει από την απαίτηση προσκόμισης σημαντικού αριθμού πιστοποιητικών ή άλλων εγγράφων που σχετίζονται με τα κριτήρια αποκλεισμού και τα κριτήρια επιλογής. [...] Κατά την προετοιμασία των εγγράφων της προμήθειας για μια δεδομένη διαδικασία προμήθειας, οι αναθέτουσες αρχές και οι αναθέτοντες φορείς πρέπει να δηλώνουν στην προκήρυξη διαγωνισμού, στα έγγραφα της προμήθειας που αναφέρονται στην προκήρυξη διαγωνισμού ή στις προσκλήσεις επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος ποιες πληροφορίες θα ζητηθούν από τους οικονομικούς φορείς, συμπεριλαμβανομένης ρητής δήλωσης σχετικά με το αν οι πληροφορίες που ορίζονται στα μέρη II και III πρέπει ή δεν πρέπει να παρέχονται για υπεργολάβους στις ικανότητες των οποίων δεν βασίζεται ο οικονομικός φορέας [...] Η αναθέτουσα αρχή ή ο αναθέτων φορέας μπορεί να ζητεί από κάθε προσφέροντα, ανά πάσα στιγμή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, να υποβάλει όλα ή ορισμένα από τα απαιτούμενα πιστοποιητικά και δικαιολογητικά, όποτε αυτό είναι απαραίτητο για να διασφαλιστεί η ορθή διεξαγωγή της διαδικασίας [...] Σύμφωνα με το άρθρο 59 παράγραφος 2 δεύτερο

εδάφιο της οδηγίας 2014/24/ΕΕ, το ΕΕΕΠ παρέχεται αποκλειστικά σε ηλεκτρονική μορφή[...]».

16. Επειδή, στο άρθρο 25 («Νομική ισχύς των ηλεκτρονικών υπογραφών») του Κανονισμού (ΕΕ) 910/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Ιουλίου 2014, σχετικά με την ηλεκτρονική ταυτοποίηση και τις υπηρεσίες εμπιστοσύνης για τις ηλεκτρονικές συναλλαγές στην εσωτερική αγορά και την κατάργηση της οδηγίας 1999/93/ΕΚ, ορίζεται ότι: «1. Δεν απορρίπτονται η νομική ισχύς και το παραδεκτό της ηλεκτρονικής υπογραφής, ως αποδεικτικού στοιχείου σε νομικές διαδικασίες μόνο λόγω του γεγονότος ότι είναι σε ηλεκτρονική μορφή ή ότι δεν πληροί όλες τις απαιτήσεις για τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές. 2. Η εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή έχει νομική ισχύ ισοδύναμη με την ιδιόχειρη υπογραφή. 3. Εγκεκριμένη ηλεκτρονική υπογραφή βασιζόμενη σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό που έχει εκδοθεί σε ένα κράτος μέλος αναγνωρίζεται ως τέτοια σε όλα τα άλλα κράτη μέλη». Περαιτέρω, στο άρθρο 26 («Απαιτήσεις για τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές») του ως άνω Κανονισμού, ορίζεται ότι: «Μία προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή πληροί τις ακόλουθες απαιτήσεις: α) συνδέεται κατά τρόπο μοναδικό με τον υπογράφοντα β) είναι ικανή να ταυτοποιεί τον υπογράφοντα γ) δημιουργείται με δεδομένα δημιουργίας ηλεκτρονικής υπογραφής τα οποία ο υπογράφων μπορεί, με υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης, να χρησιμοποιεί υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο, και δ) συνδέεται με τα δεδομένα που έχουν υπογραφεί σε σχέση με αυτήν κατά τρόπο ώστε να μπορεί να ανιχνευθεί οποιαδήποτε επακόλουθη τροποποίηση των εν λόγω δεδομένων». Στο άρθρο 27 («Ηλεκτρονικές υπογραφές σε δημόσιες υπηρεσίες») του εν λόγω Κανονισμού ορίζεται ότι: «1 [...] 2. Εάν ένα κράτος μέλος απαιτεί προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό για τη χρήση μιας επιγραμμικής υπηρεσίας που προσφέρεται από φορέα του δημόσιου τομέα ή για λογαριασμό του, το εν λόγω κράτος μέλος αναγνωρίζει τις προηγμένες ηλεκτρονικές υπογραφές που βασίζονται σε εγκεκριμένο πιστοποιητικό και τις εγκεκριμένες ηλεκτρονικές υπογραφές τουλάχιστον με τους μορφότυπους ή με

τις μεθόδους που καθορίζονται στις εκτελεστικές πράξεις που αναφέρονται στην παράγραφο 5». Συνεπώς, με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 καθορίζονται οι απαιτήσεις ασφάλειας για την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικής ταυτοποίησης και το πλαίσιο εποπτείας των παρόχων τους. Κατά τα οριζόμενα στον ως άνω Κανονισμό, η ψηφιακή υπογραφή εκδίδεται από εγκεκριμένους παρόχους υπηρεσιών πιστοποίησης, οι οποίοι με τη χορήγησή της εγγυώνται για τα στοιχεία του κατόχου της και επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής. Με τη χρήση της προηγμένης ψηφιακής υπογραφής σκοπός είναι να επιτυγχάνεται η ταυτοποίηση του υπογράφοντος, δηλαδή η σύνδεση της ηλεκτρονικής συναλλαγής με το φυσικό πρόσωπο που υπογράφει, η εγγύηση της γνησιότητας των ψηφιακών δεδομένων και η δέσμευση του υπογράφοντος ως προς την ηλεκτρονική συναλλαγή, δηλαδή ο υπογράφων να μη μπορεί να αρνηθεί την συμβολή του στην εν λόγω συναλλαγή. Επιπλέον, η απρόσκοπτη λειτουργία του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ. βασίζεται στη δυνατότητα επαλήθευσης του ακριβούς χρόνου παροχής των υπηρεσιών του συστήματος προς το χρήστη αυτού, όπως με την εξακρίβωση του χρόνου υποβολής της προσφοράς κάθε συμμετέχοντος οικονομικού φορέα στο σύστημα.

17. Επειδή, κατά το άρθρο 2 («Ορισμοί») του Π.Δ 150/2001 (Α' 125) περί προσαρμογής της εθνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 99/93/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για ηλεκτρονικές υπογραφές (ΕΕ L 13), «Για την εφαρμογή του παρόντος Διατάγματος νοούνται ως: 1. «ηλεκτρονική υπογραφή»: δεδομένα σε ηλεκτρονική μορφή, τα οποία είναι συνημμένα σε άλλα ηλεκτρονικά δεδομένα ή συσχετίζονται λογικά με αυτά και τα οποία χρησιμεύουν ως μέθοδος απόδειξης της γνησιότητας. 2. «προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή» ή «ψηφιακή υπογραφή»: ηλεκτρονική υπογραφή, που πληροί τους εξής όρους: α) συνδέεται μονοσήμαντα με τον υπογράφοντα, β) είναι ικανή να καθορίσει ειδικά και αποκλειστικά την ταυτότητα του υπογράφοντος, γ) δημιουργείται με μέσα τα οποία ο υπογράφων μπορεί να διατηρήσει υπό τον αποκλειστικό του έλεγχο και δ) συνδέεται με τα δεδομένα στα οποία αναφέρεται κατά τρόπο, ώστε να μπορεί να εντοπισθεί οποιαδήποτε

μεταγενέστερη αλλοίωση των εν λόγω δεδομένων. 3. «υπογράφων»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που κατέχει διάταξη δημιουργίας υπογραφής και ενεργεί είτε στο δικό του όνομα είτε στο όνομα άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου ή φορέα. 4. «δεδομένα δημιουργίας υπογραφής»: μονοσήμαντα δεδομένα, όπως κώδικες ή ιδιωτικά κλειδιά κρυπτογραφίας, που χρησιμοποιούνται από τον υπογράφοντα για τη δημιουργία ηλεκτρονικής υπογραφής. 5. 'διάταξη δημιουργίας υπογραφής' [...] 6. «ασφαλής διάταξη δημιουργίας υπογραφής» [...] 7. «δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής»: δεδομένα, όπως κώδικες, ή δημόσια κλειδιά κρυπτογραφίας, τα οποία χρησιμοποιούνται για την επαλήθευση της ηλεκτρονικής υπογραφής. 8. «διάταξη επαλήθευσης υπογραφής» [...] 9. «πιστοποιητικό»: ηλεκτρονική βεβαίωση, η οποία συνδέει δεδομένα επαλήθευσης υπογραφής με ένα άτομο και επιβεβαιώνει την ταυτότητά του. 10. «αναγνωρισμένο πιστοποιητικό»: πιστοποιητικό που πληροί τους όρους του Παραρτήματος Ι και εκδίδεται από πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης [...] 11. «πάροχος υπηρεσιών πιστοποίησης»: φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή άλλος φορέας, που εκδίδει πιστοποιητικά ή παρέχει άλλες υπηρεσίες, συναφείς με τις ηλεκτρονικές υπογραφές. 12. «προϊόν ηλεκτρονικής υπογραφής» [...] 13. «εθελοντική διαπίστευση» [...]. Στο άρθρο 3 του Προεδρικού διατάγματος αυτού ορίζονται τα εξής: «1. Η προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που βασίζεται σε αναγνωρισμένο πιστοποιητικό και δημιουργείται από ασφαλή διάταξη δημιουργίας υπογραφής επέχει θέση ιδιόχειρης υπογραφής τόσο στο ουσιαστικό όσο και στο δικονομικό δίκαιο. 2. Η ισχύς της ηλεκτρονικής υπογραφής ή το παραδεκτό της ως αποδεικτικού στοιχείου δεν αποκλείεται από μόνο τον λόγο ότι δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου».

18. Επειδή, στο άρθρο 8 («Επικοινωνία και διακίνηση εγγράφων») της Υπουργικής Απόφασης 56902/215/2017 (ΦΕΚ 1924/Β' /2 Ιουνίου 2017), με θέμα: «Τεχνικές Λεπτομέρειες και Διαδικασίες Λειτουργίας του ΕΣΗΔΗΣ» προβλέπεται ότι: «1. Η διαδικασία επικοινωνίας, ενημέρωσης και διακίνησης εγγράφων πραγματοποιείται μέσω του Συστήματος κατά περίπτωση, με: • την αποστολή ή κοινοποίηση σχετικών στοιχείων με μηνύματα δια της λειτουργικότητας

«Επικοινωνία». • την ανάρτηση σχετικών στοιχείων από τις αναθέτουσες αρχές/ αναθέτοντες φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Προκηρυγμένου Διαγωνισμού» του εκάστοτε διαγωνισμού την υποβολή σχετικών στοιχείων από τους οικονομικούς φορείς στον ηλεκτρονικό χώρο «Συνημμένων Ηλεκτρονικής Προσφοράς», ο οποίος περιλαμβάνει τους (υπό)φακέλους: - «Δικαιολογητικά Συμμετοχής - Τεχνική Προσφορά» - «Οικονομική Προσφορά» - «Δικαιολογητικά Προσωρινού Αναδόχου». 2. Τα σχετικά στοιχεία αποστολής, κοινοποίησης, υποβολής ή ανάρτησης που αποτυπώνονται στις αντίστοιχες οθόνες της διεπαφής του χρήστη, και ειδικότερα ο καταγεγραμμένος χρόνος αυτών, αποτελούν απόδειξη επικοινωνίας και διακίνησης εγγράφων μέσω του Συστήματος [...] 3. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν μέσω του Συστήματος τα κατά περίπτωση έγγραφα που έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τους ίδιους υπογεγραμμένα με εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή που υποστηρίζεται από εγκεκριμένο πιστοποιητικό, το οποίο χορηγήθηκε από έναν εγκεκριμένο πάροχο υπηρεσιών πιστοποίησης, ο οποίος περιλαμβάνεται στον κατάλογο εμπιστευσης που προβλέπεται στην απόφαση 2009/767/ΕΚ (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει) και σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και τις διατάξεις της παρούσας [...]». Περαιτέρω, στο άρθρο 9 («Χρονοσήμανση»), ορίζεται ότι: «Οι υπηρεσίες χρονοσήμανσης παρέχονται, σύμφωνα με τις διατάξεις της υπουργικής απόφασης ΥΑΠ/Φ.40.4/163/2012 του Υφυπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Β'401) από τρίτους εθνικούς ή αλλοδαπούς φορείς υποχρεωτικά πιστοποιημένους από τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές για την παροχή τέτοιων υπηρεσιών και διασυνδεδεμένους με τον εθνικό χρόνο. Η παροχή των υπηρεσιών χρονοσήμανσης αποδεικνύεται με σχετική ηλεκτρονική επιβεβαίωση λήψης των προαναφερόμενων φορέων προς τον χρήστη των υπηρεσιών αυτών, η οποία διαβιβάζεται στον χρήστη μέσω του ΕΣΗΔΗΣ με ασφαλή κρυπτογραφημένο τρόπο και η οποία επέχει θέση εγγράφου βέβαιης χρονολογίας. Δεν επιτρέπεται στην αναθέτουσα αρχή/ αναθέτοντα φορέα ή στη ΓΓΕΠΚ η παρέμβαση στη διαδικασία χρονοσήμανσης, όπως περιγράφεται ανωτέρω». Τέλος, στο άρθρο 15 («Υποβολή Προσφορών – Αιτήσεων

Συμμετοχής »), ορίζεται ότι: «1. Χρόνος και τρόπος υποβολής Προσφορών και Αιτήσεων Συμμετοχής. 1.1. Οι οικονομικοί φορείς υποβάλλουν την προσφορά, τα στοιχεία και δικαιολογητικά για την συμμετοχή τους σε διαγωνιστική διαδικασία και μέχρι τη σύναψη της σύμβασης μέσω του Συστήματος με τρόπο και σε χρόνο που ορίζεται κατά περίπτωση στις διατάξεις της κείμενης νομοθεσίας και της παρούσης [...] Ο χρήστης- οικονομικός φορέας υποβάλλει τους ανωτέρω (υπο)φακέλους μέσω του Συστήματος, όπως περιγράφεται παρακάτω: 1.2.1 Τα στοιχεία και δικαιολογητικά που περιλαμβάνονται στον (υπο)φάκελο με την ένδειξη «Δικαιολογητικά Συμμετοχής – Τεχνική Προσφορά» υποβάλλονται από αυτόν ηλεκτρονικά σε μορφή αρχείου Portable Document Format (PDF) και εφόσον έχουν συνταχθεί/παραχθεί από τον ίδιο, φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8, χωρίς να απαιτείται θεώρηση γνησίου της υπογραφής. 1.2.1.1 Εντός τριών (3) εργασίμων ημερών από την ηλεκτρονική υποβολή των ως άνω στοιχείων και δικαιολογητικών προσκομίζονται υποχρεωτικά από τον οικονομικό φορέα στην αναθέτουσα αρχή/αναθέτοντα φορέα, σε έντυπη μορφή και σε σφραγισμένο φάκελο, τα στοιχεία της ηλεκτρονικής προσφοράς τα οποία απαιτείται να προσκομισθούν σε πρωτότυπη μορφή σύμφωνα με τον ν. 4250/2014. Τέτοια στοιχεία και δικαιολογητικά είναι ενδεικτικά η εγγυητική επιστολή συμμετοχής, τα πρωτότυπα έγγραφα τα οποία έχουν εκδοθεί από ιδιωτικούς φορείς και δεν φέρουν επικύρωση από δικηγόρο, καθώς και τα έγγραφα που φέρουν τη Σφραγίδα της Χάγης (Apostille). 1.2.1.2 Δεν προσκομίζονται σε έντυπη μορφή στοιχεία και δικαιολογητικά τα οποία φέρουν εγκεκριμένη προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή ή προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή με χρήση εγκεκριμένων πιστοποιητικών σύμφωνα με την παρ. 3 του άρθρου 8, τα ΦΕΚ, τα τεχνικά φυλλάδια και όσα στοιχεία και δικαιολογητικά προβλέπεται από το ν. 4250/2014 ότι οι φορείς υποχρεούνται να αποδέχονται αντίγραφα των πρωτοτύπων [...] 1.2.2.2 Από το Σύστημα εκδίδεται ηλεκτρονική απόδειξη υποβολής προσφοράς, η οποία αποστέλλεται στον οικονομικό φορέα με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου [...]».

19. Επειδή, στο άρθρο 2 «Ορισμοί» (άρθρο 2 και άρθρο 33 παρ. 1 εδάφιο β΄ της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ και άρθρο 2 της Οδηγίας 2014/25/ΕΕ) παρ. 1 περ. 11) του Ν. 4412/2016, αναφέρεται ρητώς ότι: «ως “οικονομικός φορέας” νοείται κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή δημόσιος φορέας ή ένωση αυτών των προσώπων ή/και φορέων, συμπεριλαμβανομένων των προσωρινών συμπράξεων επιχειρήσεων, που προσφέρει στην αγορά εκτέλεση εργασιών ή/και έργου, προμήθεια προϊόντων ή παροχή υπηρεσιών». Αντίθετα, στην περίπτωση 12), «ως “προσφέρων” νοείται οικονομικός φορέας που έχει υποβάλει προσφορά».

20. Επειδή στο άρθρο 2.2.7. («Στήριξη στην ικανότητα τρίτων») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 23-24), ορίζεται ότι: «Οι οικονομικοί φορείς μπορούν, όσον αφορά τα κριτήρια της οικονομικής και χρηματοοικονομικής επάρκειας (της παραγράφου 2.2.5.) και τα σχετικά με την τεχνική και επαγγελματική ικανότητα (της παραγράφου 2.2.6), να στηρίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών τους με αυτούς. Στην περίπτωση αυτή, αποδεικνύουν ότι θα έχουν στη διάθεσή τους αναγκαίους πόρους, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων στην ικανότητα των οποίων στηρίζονται. Ειδικά, όσον αφορά στα κριτήρια επαγγελματικής ικανότητας που σχετίζονται με τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα που ορίζονται στην περίπτωση στ΄ του Μέρους ΙΙ του Παραρτήματος ΧΙΙ του Προσαρτήματος Α΄ του ν. 4412/2016 ή με την σχετική επαγγελματική εμπειρία, οι οικονομικοί φορείς, μπορούν να στηρίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων, μόνο, εάν οι τελευταίοι θα εκτελέσουν τις εργασίες ή τις υπηρεσίες για τις οποίες απαιτούνται οι συγκεκριμένες ικανότητες. Όταν οι οικονομικοί φορείς στηρίζονται στις ικανότητες άλλων φορέων όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με την απαιτούμενη με τη διακήρυξη οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, οι εν λόγω οικονομικοί φορείς και αυτοί στους οποίους στηρίζονται είναι από κοινού υπεύθυνοι για την εκτέλεση της σύμβασης. Υπό τους ίδιους όρους οι ενώσεις οικονομικών φορέων μπορούν να στηρίζονται στις ικανότητες των συμμετεχόντων στην ένωση ή άλλων φορέων. Η αναθέτουσα αρχή ελέγχει, αν

οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί ο οικονομικός φορέας, πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού. Η αναθέτουσα αρχή απαιτεί από τον οικονομικό φορέα να αντικαταστήσει έναν φορέα που δεν πληροί σχετικό κριτήριο επιλογής ή για τον οποίο συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτήσει από τον οικονομικό φορέα την αντικατάσταση φορέα για τον οποίον συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού. Όταν ο οικονομικός φορέας στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων όσον αφορά τα κριτήρια που σχετίζονται με την οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να απαιτεί ο οικονομικός φορέας και αυτοί οι φορείς να είναι από κοινού υπεύθυνοι για την εκτέλεση της σύμβασης. Στην περίπτωση οικονομικών φορέων που ζητούν στήριξη στην ικανότητα τρίτων θα πρέπει να αναφέρονται αναλυτικά οι εργασίες/καθήκοντα επί των οποίων αυτή ζητείται από τον προσφέροντα, αν δε η προσφορά υποβάλλεται από ένωση οικονομικών φορέων, από καθέναν από τους συμμετέχοντες στην ένωση αυτή οι εργασίες/ καθήκοντα που θα επιτελέσουν».

21. Επειδή, στο άρθρο 2.2.8.2. («Αποδεικτικά μέσα») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 25 και επομ.), ορίζεται ότι: «Α. Το δικαίωμα συμμετοχής των οικονομικών φορέων και οι όροι και προϋποθέσεις συμμετοχής τους, όπως ορίζονται στις παραγράφους 2.2.1. έως 2.2.9, κρίνονται κατά την υποβολή της προσφοράς, κατά την υποβολή των δικαιολογητικών της παρούσας και κατά τη σύναψη της σύμβασης στις περιπτώσεις του άρθρου 105 παρ. 3 περ. γ του ν. 4412/2016. Στην περίπτωση που προσφέρων οικονομικός φορέας ή ένωση αυτών στηρίζεται στις ικανότητες άλλων φορέων, σύμφωνα με την παράγραφο 2.2.7. της παρούσας, οι φορείς στην ικανότητα των οποίων στηρίζεται υποχρεούνται στην υποβολή των δικαιολογητικών που αποδεικνύουν ότι δεν συντρέχουν οι λόγοι αποκλεισμού της παραγράφου 2.2.3 της παρούσας και ότι πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής κατά περίπτωση (παράγραφοι 2.2.4-2.2.7). Ο οικονομικός φορέας υποχρεούται να αντικαταστήσει έναν φορέα στην ικανότητα του οποίου στηρίζεται, εφόσον ο τελευταίος δεν πληροί το σχετικό

κριτήριο επιλογής ή για τον οποίο συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού των παραγράφων 2.2.3.1, 2.2.3.2 και 2.2.3.4. [...] Β.8. Στην περίπτωση που οικονομικός φορέας επιθυμεί να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, σύμφωνα με την παράγραφο 2.2.7. για την απόδειξη ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, προσκομίζει, ιδίως, σχετική έγγραφη δέσμευση των φορέων αυτών για τον σκοπό αυτό».

22. Επειδή, στο άρθρο 2.4.3. («Περιεχόμενα Φακέλου «Δικαιολογητικά Συμμετοχής - Τεχνική Προσφορά» παρ. 1 της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 33), ορίζεται ότι: «2.4.3.1 Τα στοιχεία και δικαιολογητικά για την συμμετοχή των προσφερόντων στη διαγωνιστική διαδικασία περιλαμβάνουν: α) το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ.), όπως προβλέπεται στην παρ. 1 και 3 του άρθρου 79 του ν. 4412/2016 και β) την εγγύηση συμμετοχής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 72 του Ν.4412/2016 και τα άρθρα 2.1.5 και 2.2.2 αντίστοιχα της παρούσας διακήρυξης».

23. Επειδή, στο άρθρο 2.4.6. («Λόγοι απόρριψης προσφορών») της επίμαχης Διακήρυξης (σελ. 35), ορίζεται ότι: «Η αναθέτουσα αρχή με βάση τα αποτελέσματα του ελέγχου και της αξιολόγησης των προσφορών, απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά: α) η οποία δεν υποβάλλεται εμπρόθεσμα, με τον τρόπο και με το περιεχόμενο που ορίζεται πιο πάνω και συγκεκριμένα στις παραγράφους 2.4.1. (Γενικοί όροι υποβολής προσφορών), 2.4.2. (Χρόνος και τρόπος υποβολής προσφορών), 2.4.3. (Περιεχόμενο φακέλων δικαιολογητικών συμμετοχής, τεχνικής προσφοράς), 2.4.4. (Περιεχόμενο φακέλου οικονομικής προσφοράς, τρόπος σύνταξης και υποβολής οικονομικών προσφορών), 2.4.5. (Χρόνος ισχύος προσφορών), 3.1. (Αποσφράγιση και αξιολόγηση προσφορών), 3.2. (Πρόσκληση υποβολής δικαιολογητικών προσωρινού αναδόχου) της παρούσας, β) η οποία περιέχει ατέλειες, ελλείψεις, ασάφειες ή σφάλματα, εφόσον αυτά δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση ή εφόσον επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, δεν έχουν αποκατασταθεί κατά την αποσαφήνιση και την συμπλήρωσή της σύμφωνα με την παράγραφο 3.1.1. της παρούσας διακήρυξης, γ) για την οποία ο προσφέρων δεν έχει παράσχει τις απαιτούμενες

εξηγήσεις, εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας ή η εξήγηση δεν είναι αποδεκτή από την αναθέτουσα αρχή σύμφωνα με την παράγραφο 3.1.1. της παρούσας και το άρθρο 102 του ν. 4412/2016, δ) η οποία είναι εναλλακτική προσφορά, ε) η οποία υποβάλλεται από έναν προσφέροντα που έχει υποβάλλει δύο ή περισσότερες προσφορές. Ο περιορισμός αυτός ισχύει, υπό τους όρους της παραγράφου 2.2.3.4 περ. γ' της παρούσας (περ. γ' της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016) και στην περίπτωση ενώσεων οικονομικών φορέων με κοινά μέλη, καθώς και στην περίπτωση οικονομικών φορέων που συμμετέχουν είτε αυτοτελώς είτε ως μέλη ενώσεων, ζ) η οποία είναι υπό αίρεση, η) η οποία θέτει όρο αναπροσαρμογής, θ) η οποία παρουσιάζει ελλείψεις ως προς τα δικαιολογητικά που ζητούνται από τα έγγραφα της παρούσης διακήρυξης και αποκλίσεις ως προς τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης».

24. Επειδή, κατά πάγια νομολογία, η Διακήρυξη του διαγωνισμού αποτελεί κανονιστική πράξη, η οποία διέπει τον Διαγωνισμό και δεσμεύει, τόσο την αναθέτουσα αρχή, η οποία διενεργεί αυτόν (ΣτΕ 3703/2010, ΣτΕ 53/2011, ΕΣ Πράξεις Τμήματος VI 78/2007, 19/2005, 31/2003 κλπ), όσο και τους διαγωνιζόμενους. Η δε παράβαση ουσιωδών διατάξεων της Διακήρυξης οδηγεί σε ακυρότητα των αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, με τις οποίες εγκρίνονται οι επιμέρους φάσεις της διαδικασίας, καθώς και το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού (ΣτΕ 2772/1986, 3670/1992, 2137/1993). Αντιστοίχως, η παράβαση τέτοιων διατάξεων της Διακήρυξης από τους διαγωνιζόμενους, καθιστά απαράδεκτες τις υποβληθείσες προσφορές τους. Άλλωστε, η αρχή της δεσμευτικότητας της Διακήρυξης κατοχυρώνεται και στο ενωσιακό δίκαιο, αφού κάθε απόκλιση από τους όρους αυτής, αποτελεί παραβίαση της αρχής της ισότητας των διαγωνιζομένων (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.10.2001, Υπόθεση C-19/00 Siac Construcrtion Ltd, σκέψεις 34 και 44· ΔΕΕ, Απόφαση της 25.04.1996, Υπόθεση C-87/94, Επιτροπή κατά Βελγίου, σκέψη 54).

25. Επειδή, την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων διέπει η αρχή του υγιούς και ανόθευτου ανταγωνισμού, ο οποίος και μόνον αυτός, διασφαλίζει την προστασία των συμφερόντων της αναθέτουσας αρχής, επιτρέποντας τη

προμήθεια αγαθών, υπηρεσιών και έργων με τους βέλτιστους ποιοτικά και οικονομικά όρους. Η εν λόγω θεμελιώδης αρχή ισχύει, τόσο στο επίπεδο της αναθέτουσας αρχής, όσο και μεταξύ των συμμετεχόντων σε δημόσιο διαγωνισμό οικονομικών φορέων (ΔΕΕ, Αποφάσεις της 27.11.2001, Υποθέσεις C-285/99 και C-286/99, Impresa Lombardini SPA και Mantovani, σκέψη 76 • ΔΕΕ Απόφαση της 14.02.2008, Υπόθεση C-450/06, Varec SA κατά État belge, σκέψη 35 • ΔΕΕ Απόφαση της 21.02.2008, Υπόθεση C-412/04, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 2 • ΔΕΕ Απόφαση της 19.05.2009, Υπόθεση C-538/07 Assitur Srl, σκέψεις 25 και 26 • ΔΕΕ, Απόφαση της 19.04.2012, Υπόθεση C-549/10, Tomra Systems ASA, Tomra Europe AS κλπ κατά Ευρωπαϊκής Επιτροπής, σκέψεις 17 και επομ.).

26. Επειδή, η αρχή της χρηστής διοίκησης επιβάλλει στα διοικητικά όργανα να ασκούν τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με το αίσθημα δικαίου που επικρατεί, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και να επιδιώκεται η προσαρμογή των κανόνων δικαίου προς τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις (Ε. Π. Σπηλιωτόπουλος, Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου, Τόμος 1, Νομική Βιβλιοθήκη, 2010, σελ. 96). Η αρχή της χρηστής διοίκησης χωρεί, εφόσον δεν υφίσταται δέσμια υποχρέωση της Διοίκησης (βλ. ΣΤΕ 3160/2015, 2067/2004) και λειτουργώντας ως όριο της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης, εκφράζει την αγαθή κρίση και επιείκεια που πρέπει να διέπει τα διοικητικά όργανα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους, ενόψει της εξυπηρέτησης του δημοσίου συμφέροντος και της εύρυθμης λειτουργίας της διοίκησης.

27. Επειδή, μια Προσφορά δεν δύναται να τροποποιηθεί μετά την κατάθεσή της, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας της αναθέτουσας αρχής, είτε του προσφέροντος (βλ., συναφώς, ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/10, SAG ELV Slovensko κ.λπ., σκέψη 36 • ΔΕΕ, Απόφαση της 10.10.2013, Υπόθεση C-336/12, Manova, σκέψη 31), ή να αντικατασταθεί με νέα (βλ. ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/10, SAG ELV Slovensko κ.λπ., σκέψη 40 • ΔΕΕ, Απόφαση της 10.10.2013, Υπόθεση C-336/12, Manova, σκέψη

36), οπότε οιαδήποτε ερώτηση προς διευκρίνιση μπορεί μόνο να έχει ως αποτέλεσμα την άρση κάποιας ασάφειας και όχι την τροποποίηση της εν θέματι προσφοράς και στην υποβολή μη υποβληθέντος δικαιολογητικού (βλ. ΔΕΕ, Απόφαση της 11.05.2017, Υπόθεση C-131/2016, Archus and Gama· ΔΕΕ, Απόφαση της 29.03.2012, Υπόθεση C-599/10, SAG ELV Slovensko κ.λπ., σκέψη 40 • ΔΕΕ, Απόφαση της 10.10.2013, Manova, Υπόθεση C-336/12, σκέψη 36). Άλλωστε, η διακριτική ευχέρεια της αναθέτουσας αρχής αφορά, κατ' αρχήν, νομίμως υποβληθέντα δικαιολογητικά και όχι υποβληθέντα, μη νόμιμα κατά περιεχόμενο, δικαιολογητικά, καθόσον τυχόν μεταγενέστερη συμπλήρωση, των κρίσιμων μη νόμιμων δικαιολογητικών από τον οικονομικό φορέα, θα ισοδυναμούσε με ανεπίτρεπτη αντικατάστασή τους (βλ. ΔεφΑθ 319/2017). Ως εκ τούτου, η δυνατότητα διευκρινίσεων ή συμπληρώσεων δεν ερμηνεύεται υπό την έννοια η αναθέτουσα αρχή δύναται να δέχεται εν γένει διορθώσεις παραλείψεων, οι οποίες κατά τη ρητή πρόβλεψη εγγράφων της σύμβασης επάγονται τον αποκλεισμό του υποψηφίου (βλ. ΔΕΕ, Απόφαση της 6.11.2014, Υπόθεση C-42/13, Cartiera dell' Adda SpA κατά CEM Ambiente SpA, σκέψη 46, υπ' αριθμ. 471/2018 Απόφαση 1^{ου} Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π, σκέψη 63, υπ' αριθμ. 1132_1133 Απόφαση 7^{ου} Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π, σκέψη 34).

28. Επειδή, ο εκάστοτε προσφέρων, είναι ελεύθερος να συνάπτει δεσμούς με τους φορείς στις δυνατότητες των οποίων στηρίζεται και να επιλέγει τη νομική φύση των δεσμών αυτών, εντούτοις, οφείλει να αποδεικνύει ότι όντως έχει στη διάθεσή του τους πόρους των συγκεκριμένων φορέων που δεν του ανήκουν και είναι αναγκαίοι για την εκτέλεση της συγκεκριμένης συμβάσεως (βλ., συναφώς, ΔΕΕ, Απόφαση της 02.12.1999, Υπόθεση C-176/98, Holst Italia SpA και Comune di Cagliari, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία • ΔΕΕ, Απόφαση της 10.10.2013 Υπόθεση C-94/12, Swm Costruzioni 2 και Mannocchi Luigino DI, σκέψη 29). Ένας οικονομικός φορέας δεν μπορεί να αποκλεισθεί από διαδικασία αναθέσεως δημόσιας συμβάσεως παροχής υπηρεσιών, επειδή δεν πληροί αφ' εαυτού τις ελάχιστες απαιτούμενες τεχνικές και επαγγελματικές προϋποθέσεις για τη συμμετοχή του, αλλά προτίθεται να χρησιμοποιήσει τις ικανότητες και

δεξιότητες τρίτων και οι οποίοι τις διαθέτουν και στους οποίους θα προσφύγει, εάν του ανατεθεί η σύμβαση. Στην περίπτωση αυτή, πρέπει να αποδείξει στην αναθέτουσα αρχή ότι πράγματι βρίσκονται στη διάθεσή του τα μέσα των φορέων που πρόκειται να χρησιμοποιήσει για την εκτέλεση της συμβάσεως (ΔΕΕ, Απόφαση της 18.03.2004, Υπόθεση C-314/01 Siemens AG Österreich και ARGE Telekom, σκέψεις 43-44 • ΔΕΕ, Απόφαση της 12.07.2001, Υπόθεση C-399/98, Ordine degli Architetti, σκέψεις 90-92 • ΔΕΕ, Απόφαση της 02.12.1999, Υπόθεση C-176/98, Holst Italia SpA και Comune di Cagliari, σκέψεις 24-31 • ΔΕΕ, Απόφαση της 18.12.1997, Υπόθεση C-5/97, Ballast Nedam Groep NV, σκέψεις 13-14 • ΣΤΕ 3306/1991, 896/2009, ΕΑ 284, 409/2013, υπ' αριθμ. 237/2018 Απόφαση του Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π., σκέψη 17 κλπ). Άλλωστε, μια τέτοια ερμηνεία συνάδει προς τον σκοπό του ανοίγματος των δημοσίων συμβάσεων στον ευρύτερο δυνατό ανταγωνισμό, τον οποίο επιδιώκουν οι σχετικές με το αντικείμενο αυτό Οδηγίες, προς όφελος όχι μόνον των οικονομικών φορέων, αλλά και των αναθετουσών αρχών. (βλ., υπ' αυτήν την έννοια, ΔΕΕ, Απόφαση της 23.12.2009, Υπόθεση C-305/08, CoNISMa, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επειδή, τέλος, η μη εξασφάλιση της σοβαρότητας και της δεσμευτικότητας των προθέσεων, τόσο του τρίτου οικονομικού φορέα, όσο και του προσφέροντα, καθώς και η μη παροχή εγγυήσεων προς την αναθέτουσα αρχή για τη διάθεση συγκεκριμένων πόρων, θα ισοδυναμούσε με ευθεία παραβίαση της Οδηγίας για την ανάθεση των δημοσίων συμβάσεων, που επιτάσσει ότι οι αναθέτουσες αρχές αντιμετωπίζουν τους οικονομικούς φορείς ισότιμα και χωρίς διακρίσεις και ενεργούν με διαφάνεια και δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί ο αντικειμενικός σκοπός της εκάστοτε διαδικασίας, που είναι η προσήκουσα, έγκαιρη και έντεχνη υλοποίηση του προς ανάθεση αντικειμένου.

29. Επειδή, στον επίμαχο Διαγωνισμό συμμετείχαν, η προσφεύγουσα εταιρία, με αριθμό 95179 και οι ενώσεις εταιρειών: «...», με αριθμό προσφοράς 95026 και «...» και «...», με αριθμό προσφοράς 95737. Στο συμπροσβαλλόμενο, υπ' αριθμ. 3/04.06.2018 Πρακτικό της Επιτροπής Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού, αναφέρεται ως προς την εξεταζόμενη Προσφορά, ότι η υποβολή

μη ψηφιακά υπογεγραμμένων Ε.Ε.Ε.Σ, καθώς και η μη προσκόμιση εγγράφου που να αποδεικνύει τη δέσμευση των τρίτων οικονομικών φορέων για την απασχόληση στο έργο, συνιστά λόγο αποκλεισμού της προσφεύγουσας από τη διαδικασία δεδομένου ότι η προσφορά της αποκλίνει -για τους ανωτέρω λόγους- από τα οριζόμενα στη Διακήρυξη και στις διατάξεις του Ν. 4412/2016. Περαιτέρω, στο υπ' αριθμ. 6/19.07.2018, Πρακτικό, η ως άνω Επιτροπή εισηγήθηκε «[...] την απόρριψη των δικαιολογητικών και τη μη συνέχιση της αξιολόγησης της προσφοράς του οικονομικού φορέα «...» για τη συμμετοχή του στον υπ' αριθμ. ΔΙΠΥΔΥ/ ΟΔΠ/Φ.9/1/12317/29.03.2018 διαγωνισμό, λόγω ατελειών και ελλείψεων που δεν μπορούν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση, καθώς (α) το Ε.Ε.Ε.Σ των τρίτων οικονομικών φορέων στην ικανότητα των οποίων στηρίζεται δεν φέρει ηλεκτρονική αλλά φυσική υπογραφή και (β) δεν έχει προσκομιστεί έγγραφο που να αποδεικνύουν τη δέσμευση των τρίτων φορέων για την απασχόληση στο έργο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη διακήρυξη του διαγωνισμού και το σχετικό νομικό πλαίσιο [...]». Τέλος, στην προσβαλλόμενη, υπ' αριθμ. ΔΙΠΥΔΥ/ΟΔΠ/Φ.9/4/40176/02.11.2018 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Υπουργείου Διοικητικής Ανασυγκρότησης, κατ' αποδοχή των υπ' αριθμ. 1/07.05.2018, 2/23.05.2018, 3/04.06.2018, 4/20.06.2018, 5/21.06.2018 6/19.07.2018, 7/10.09.2018, 8/19.09.2018, 9/01.10.2018, 10/03.10.2018, 11/10.10.2018, 12/15.10.2018 και 13/16.10.2018 Πρακτικών της Επιτροπής Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού, αναφέρεται ότι: «[...] Απορρίπτουμε τον υποφάκελο των δικαιολογητικών συμμετοχής της εταιρείας «...» που υποβλήθηκε εμπροθέσμως με αριθμό προσφοράς 95179, λόγω ατελειών και ελλείψεων που δεν επιδέχονται συμπλήρωση ή διόρθωση σύμφωνα με το αρ. 2.4.6 περίπτωση β και θ της διακήρυξης. Ειδικότερα, όπως αναλυτικά αναφέρεται στα υπ' αριθμ. 3/04.06.2018 και 6/19.7.2018 πρακτικά της αρμόδιας Επιτροπής: α) Ο οικονομικός φορέας έχει προσκομίσει Ε.Ε.Ε.Σ τόσο για τον ίδιο, όσο και για δύο (2) φυσικά πρόσωπα (κ. «...» και κ. «...») στην τεχνική και επαγγελματική ικανότητα των οποίων στηρίζεται η εταιρεία. Ωστόσο, ενώ το Ε.Ε.Ε.Σ του οικονομικού φορέα είναι ψηφιακά υπογεγραμμένο κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 79 του ν. 4412/16 και τη διακήρυξη, τα Ε.Ε.Ε.Σ των φυσικών προσώπων στην

τεχνική και επαγγελματική ικανότητα των οποίων στηρίζεται η εταιρεία έχουν προσκομιστεί σαρωμένα με φυσική υπογραφή, δηλαδή δε φέρουν προηγμένη ηλεκτρονική υπογραφή, όπως αυτή ορίζεται στο αρ. 37 του ν. 4412/2016 και στο άρθρο 8 παρ.3 και άρθρο 15 περ. 1.2.1 της Υπουργικής Απόφασης 56902/215/19-5-2017 (ΦΕΚ 1924/Β/2017) «Τεχνικές λεπτομέρειες και διαδικασίες λειτουργίας του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων (Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ) β) Ο οικονομικός φορέας δεν έχει προσκομίσει έγγραφο που να αποδεικνύει τη δέσμευση των τρίτων φορέων για την απασχόληση στο έργο, σύμφωνα με τα οριζόμενα στη δακήρυξη του διαγωνισμού (άρθρο 2.2.7 της διακήρυξης) και το σχετικό νομικό πλαίσιο. Συνεπώς, αποφασίζουμε τη μη συνέχιση της αξιολόγησης της τεχνικής της προσφοράς [...]».

30. Επειδή, στο με αρ. πρωτ. ΔΙΠΥΔΥ/ΟΔΠ/Φ.9/6/43517/21.11.2018 έγγραφο Απόψεων που απέστειλε σε σχέση με την υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή προς το κρίνον Κλιμάκιο, η αναθέτουσα αρχή ισχυρίζεται καταρχάς ότι η Επιτροπή Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού στη συνεδρίαση της 19.07.2018, η οποία ολοκληρώθηκε με τη σύνταξη του υπ' αριθμ. 6/19.07.2018 Πρακτικού, διαπίστωσε ότι στο υποβληθέν από την προσφεύγουσα Ε.Ε.Ε.Σ, δηλώθηκε η στήριξη στην ικανότητα τρίτων για την εκτέλεση του έργου, σύμφωνα με την παράγραφο 2.2.7. της Διακήρυξης. Όμως, κατόπιν ελέγχου των επίμαχων Ε.Ε.Ε.Σ των κ.κ. «...» και «...», διαπιστώθηκε ότι τα εν λόγω φυσικά πρόσωπα είχαν μεν ορθώς προσκομίσει ξεχωριστό Ε.Ε.Ε.Σ, ωστόσο αυτό ήταν μόνο φυσικά και όχι ηλεκτρονικά υπογεγραμμένο. Σε συνέχεια της ανωτέρω διαπίστωσης, η αρμόδια Επιτροπή απέστειλε σχετικό ερώτημα (υπ' αριθμ. 21803/18.06.2018 έγγραφο), στην Ενιαία Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Συμβάσεων, ώστε να της παρασχεθούν οι αναγκαίες διευκρινίσεις. Η Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ, με το υπ' αριθμ. 3277/2018 έγγραφό της προς την Επιτροπή Διενέργειας του υπόψη Διαγωνισμού, την παρέπεμψε στην εξέταση των διατάξεων της επίμαχης Διακήρυξης, στις Κατευθυντήριες Οδηγίες της, καθώς και στις «Συχνές Ερωτήσεις - Απαντήσεις» που είναι αναρτημένες στην ιστοσελίδα

της. Κατόπιν τούτου, η αναθέτουσα αρχή, λαμβάνοντας υπόψη της το άρθρα 2.4.3.1. και 2.2.7. της Διακήρυξης, το άρθρο 37 του Ν. 4412/2016 και την ΥΑ 56902/215/19/05/2017, καταλήγει στο συμπέρασμα (βλ. σελ. 8 των Απόψεων), ότι: *«[...] στην περίπτωση στήριξης στην ικανότητα τρίτων, οι φορείς αυτοί υποχρεούνται όπως προσκομίσουν το Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (Ε.Ε.Ε.Σ), ψηφιακά υπογεγραμμένο και σε καμία περίπτωση, φέρουν μόνο φυσική υπογραφή του φορέα που το συνέταξε. Ως εκ τούτου, τα Ε.Ε.Ε.Σ των φυσικών προσώπων κ. «...» και κ. «...», ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι είχαν προσκομιστεί και πρωτότυπα στον φάκελο των εντύπων δικαιολογητικών συμμετοχής της εταιρίας, δεν έχουν ισχύ καθότι δε φέρουν ψηφιακή υπογραφή, αντιθέτως μόνον φυσική υπογραφή».* Για το ίδιο θέμα μάλιστα επισημαίνει ότι η ως άνω πλημμέλεια δεν μπορεί να θεραπευτεί, καθόσον σύμφωνα με το άρθρο 2.4.6. περ. θ) της Διακήρυξης, η αναθέτουσα αρχή απορρίπτει, σε κάθε περίπτωση, προσφορά, η οποία παρουσιάζει ελλείψεις ως προς τα δικαιολογητικά που ζητούνται από τα έγγραφα της Διακήρυξης και αποκλίσεις ως προς τους όρους και τις τεχνικές προδιαγραφές της σύμβασης. Περαιτέρω, ως προς τον δεύτερο λόγο Προσφυγής, η αναθέτουσα αρχή υποστηρίζει ότι τα Ε.Ε.Ε.Σ των προαναφερόμενων φυσικών προσώπων, στην τεχνική ικανότητα των οποίων πρόκειται να στηριχθεί η προσφεύγουσα για την υλοποίηση του προς ανάθεση έργου, δεν υπέχει «αποδεικτικό» ρόλο για τη δέσμευση των τρίτων οικονομικών φορέων, ότι πράγματι θα απασχοληθούν στο συγκεκριμένο έργο (καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησής του), αφού το Ε.Ε.Ε.Σ. συνιστά προκαταρκτική απόδειξη ως προς τη μη συνδρομή των λόγων αποκλεισμού και την πλήρωση των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, ανάλογα με το αντικείμενο της υπό ανάθεση σύμβασης, αντικαθιστώντας την υποχρέωση υποβολής των αντίστοιχων πιστοποιητικών. Συνεπώς, κατά την άποψη της αναθέτουσας αρχής, μόνον η υποβολή του Ε.Ε.Ε.Σ *«δεν ισοδυναμεί με την κατάθεση των απαραίτητων εγγράφων για τη διαπίστωση της δέσμευσης των τρίτων φορέων για τη συμμετοχή τους σε έργο και αναλυτικά των εργασιών/καθηκόντων που θα επιτελέσουν».* Σε σχέση δε με το εξεταζόμενο ζήτημα, το Υπουργείο υποστηρίζει (σελ. 12 των Απόψεων), ότι η απόδειξη της δέσμευσης των τρίτων φορέων (φυσικά πρόσωπα: κ. «...» και κ.

«...»), θα μπορούσε να επιτευχθεί -προς συμμόρφωση με το άρθρο 2.2.7. της Διακήρυξης- δια της υποβολής οποιουδήποτε νόμιμου εγγράφου (κατά το πρότυπο μίας Υπεύθυνης Δήλωσης), όπου θα περιγράφεται αναλυτικώς το είδος και η διάρκεια της συνεργασίας με την προσφεύγουσα.

31. Επειδή, από την εξέταση του συνόλου των στοιχείων της εν λόγω υπόθεσης και ιδίως της με αριθμό 95179 Προσφοράς της προσφεύγουσας, ως προς τον πρώτο λόγο της υπό εξέταση Προδικαστικής Προσφυγής (μη θέση ψηφιακής υπογραφής στο Ε.Ε.Ε.Σ. των τρίτων), προκύπτουν τα εξής: α) Στην Ενότητα Γ' («Πληροφορίες σχετικά με τη στήριξη στις ικανότητες άλλων οντοτήτων») του Μέρους ΙΙ: «Πληροφορίες σχετικά με τον οικονομικό φορέα» του υποβληθέντος Ε.Ε.Ε.Σ, η ως άνω εταιρία απάντησε θετικά («ΝΑΙ») στο ερώτημα, (σελ. 5), εάν θα στηριχθεί στις ικανότητες άλλων οντοτήτων, προκειμένου να ανταποκριθεί στα κριτήρια επιλογής που καθορίζονται στο Μέρος ΙV και στα (τυχόν) κριτήρια και κανόνες που καθορίζονται στο Μέρος V του συγκεκριμένου εντύπου (Ε.Ε.Ε.Σ.). Μάλιστα, στην ίδια σελίδα του ως άνω εντύπου, αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι: ««Παρακαλείστε να υποβάλετε χωριστό έντυπο ΕΕΕΠ, με τις πληροφορίες που απαιτούνται σύμφωνα με τα τμήματα Α και Β του παρόντος μέρους, καθώς και το μέρος ΙΙΙ, για κάθε μία από τις σχετικές οντότητες, δεόντως συμπληρωμένα και υπογεγραμμένα από τους ενδιαφερόμενους φορείς. Σημειώσετε ότι αυτό θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει κάθε τεχνικό προσωπικό ή τεχνικό φορέα, είτε ανήκουν άμεσα στην επιχείρηση του οικονομικού φορέα, ιδίως τους υπεύθυνους για τον έλεγχο της ποιότητας και, όταν πρόκειται για δημόσιες συμβάσεις έργων, το τεχνικό προσωπικό ή τις τεχνικές υπηρεσίες που ο οικονομικός φορέας μπορεί να καλέσει για την εκτέλεση των εργασιών. Εφόσον είναι σχετικές για τη συγκεκριμένη ικανότητα ή τις ικανότητες στις οποίες στηρίζεται ο οικονομικός φορέας, παρακαλείστε να συμπεριλάβετε τις πληροφορίες σύμφωνα με τα μέρη ΙV και V για κάθε μία από τις σχετικές οντότητες». Επίσης, σύμφωνα με τη ρητή και σαφή διάταξη του άρθρου 78 του Ν. 4412/2016: «[...] Η αναθέτουσα αρχή ελέγχει, σύμφωνα με τα άρθρα 79, 80 και 81, αν οι φορείς, στις ικανότητες των οποίων προτίθεται να στηριχθεί

ο οικονομικός φορέας, πληρούν τα σχετικά κριτήρια επιλογής και εάν συντρέχουν λόγοι αποκλεισμού, σύμφωνα με τα άρθρα 73 και 74 [...]». Με βάση τα προλεχθέντα, η υποβολή ξεχωριστού Ε.Ε.Ε.Σ από τους τρίτους οικονομικούς φορείς, στις ικανότητες των οποίων στηρίζεται ο υποψήφιος προμηθευτής, είναι καθόλα υποχρεωτική. Δεδομένης της υποχρεωτικής υποβολής ξεχωριστού εντύπου Ε.Ε.Ε.Σ. για τις οντότητες, στις οποίες στηρίζεται ο υποψήφιος ανάδοχος, ορθώς υποβλήθηκε εν προκειμένω ξεχωριστό έντυπο Ε.Ε.Ε.Σ από τα δύο (2) φυσικά πρόσωπα, στις ικανότητες των οποίων στηρίζεται η προσφεύγουσα. Τα υποβληθέντα από τους κ.κ «...» και «...» Ε.Ε.Ε.Σ. δεν φέρουν, όμως, την απαιτούμενη, κατά την κείμενη νομοθεσία, ψηφιακή υπογραφή των εν λόγω προσώπων, καθόσον υποβλήθηκαν με σαρωμένη την ιδιόχειρη υπογραφή τους. Σύμφωνα, όμως, με το οικείο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο και δη, τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016, σε συνδυασμό με τον Κανονισμό (ΕΕ) 910/2014 και την ΥΑ 56902/215/19.05.2017 (βλ. αναλογικά και υπ' αριθμ. 15 Κατευθυντήρια Οδηγία της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ, Απόφαση 161/2016, ως προς το Τ.Ε.Υ.Δ το οποίο εκπονήθηκε κατ' αντιστοιχία με το Ε.Ε.Ε.Σ), όσον αφορά στην υποχρέωση ψηφιακής υπογραφής του Ε.Ε.Ε.Σ από τον κατά περίπτωση υπόχρεο οικονομικό φορέα, δεν γεννάται εξαίρεση για κάποιους «οικονομικούς φορείς», άλλως, δεν περιορίζεται η υποχρέωση αυτή στους «προσφέροντες», οι οποίοι αναφέρονται στον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/7 ως «κύριοι οικονομικοί φορείς» σε αντιδιαστολή με τους λοιπούς «οικονομικούς φορείς», ενώ αντίστοιχα και στην Κατευθυντήρια Οδηγία 15 της ΕΑΑΔΗΣΥ - που αφορά στο Τ.Ε.Υ.Δ και λαμβάνεται υπόψη κατ' αναλογία - οι παρέχοντες δάνεια εμπειρία φορείς, που υπογράφουν το απαιτούμενο Ε.Ε.Ε.Σ, αναφέρονται ομοίως ως «οικονομικοί φορείς». Επομένως, καθίσταται σαφές ότι το έντυπο Ε.Ε.Ε.Σ δέον είναι να υπογράφεται ψηφιακά, ανεξαρτήτως, εάν αφορά στον προσφέροντα ή σε τρίτο οικονομικό φορέα. Περαιτέρω, από το σύνολο της ισχύουσας περί ηλεκτρονικών υπογραφών νομοθεσίας, καθίσταται σαφές, ότι η ψηφιακή υπογραφή στο πλαίσιο των διαδικασιών ανάθεσης δημοσίων συμβάσεων, έχει ως στόχο την αντικατάσταση της φυσικής υπογραφής, παρέχοντας παράλληλα

και τα εχέγγυα γνησιότητά της, ενώ συνιστά sine qua non προϋπόθεση παραδεκτής υποβολής του εγγράφου, δεδομένης και της υποχρεωτικής ηλεκτρονικής διαδικασίας υποβολής της Προδικαστικής Προσφυγής. Επιπροσθέτως, η έννοια του «οικονομικού φορέα» είναι ευρύτερη και αντιδιαστέλλεται από αυτήν του «προσφέροντος», κατ' άρθρο 2 παρ. 1 περ. 11) και 12) αντίστοιχα του Ν. 4412/2016, κατά την οποία η έννοια του «προσφέροντος» δεν ταυτίζεται με την έννοια του «οικονομικού φορέα», αλλά αποτελεί έννοια είδους, ήτοι υποκατηγορία αυτής (βλ. σκέψη 19 της παρούσας). Άλλωστε, για αυτόν τον λόγο, η έννοια του οικονομικού φορέα έχει ως σημείο αναφοράς την ευρύτερη οικεία αγορά και όχι τον εν θέματι Διαγωνισμό. Συνεπώς, όπου στον Ν. 4412/2016 και σε οιαδήποτε διάταξη νόμου ή εν γένει θεσπίζουσα κανόνα δικαίου, επιβάλλεται μια υποχρέωση ή προβλέπεται μια συμπεριφορά ή μια συνέπεια για «(οικονομικούς) φορείς» αυτή καταλαμβάνει μεν, αλλά δεν εξαντλείται στους «προσφέροντες», αντίθετα εκτείνεται, όπως εν προκειμένω, και σε κάθε άλλη κατηγορία «οικονομικού φορέα», όπως οι υποψήφιοι, καθώς και οι υπεργολάβοι και ιδίως οι τρίτοι φορείς του άρθρου 78 του Ν. 4412/2016. Περαιτέρω, η ψηφιοποιημένη ιδιόχειρη υπογραφή, συνιστά απλό αντίγραφο της πρωτότυπης ιδιόχειρης υπογραφής και δεν έχει την ίδια νομική ισχύ με την ψηφιακή ή/και την ιδιόχειρη υπογραφή, δοθέντος ότι δεν παρέχει τα ίδια εχέγγυα γνησιότητας. Για τους λόγους αυτούς, η επικαλούμενη από την προσφεύγουσα ερμηνεία περί μη υποχρεωτικής ψηφιακής υπογραφής του Ε.Ε.Ε.Σ από τον τρίτο οικονομικό φορέα, θα οδηγούσε, εάν ίσχυε, σε πλήρη καταστρατήγηση των αρχών περί λειτουργίας του Ε.Σ.Η.ΔΗ.Σ και ασφαλώς και της αρχής της νομιμότητας της διαδικασίας, καθώς θα έδινε τη δυνατότητα άνισων όρων κρίσης οικονομικών φορέων για τους οποίους ζητείται η απόδειξη ή προαπόδειξη των αυτών στοιχείων και καταστάσεων στο πλαίσιο μιας ενιαίας ηλεκτρονικής διαδικασίας, η οποία διέπεται από συγκεκριμένους υποχρεωτικούς, έναντι όλων, κανόνες (βλ. υπ' αριθμ. 1/2018 Απόφαση 1^{ου} Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π., σκέψη 28 και επομ.). Με βάση τα προλεχθέντα, ουδεμία επιρροή ασκεί στην κρίση του Κλιμακίου το γεγονός, ότι μετά την ηλεκτρονική υποβολή της επίμαχης Προσφοράς, κατατέθηκαν ενώπιον της αναθέτουσας αρχής τα Ε.Ε.Ε.Σ των εν

λόγω φυσικών προσώπων, που φέρουν την πρωτοτύπη (ιδιόχειρη) υπογραφή τους, με βεβαίωση του γνήσιου αυτής. Με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα, ο πρώτος προβαλλόμενος λόγος της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής κρίνεται προδήλως αβάσιμος και πρέπει να απορριφθεί.

32. Επειδή, περαιτέρω, από την επισκόπηση της με αριθμό 95179 Προσφοράς της προσφεύγουσας, ως προς τον δεύτερο λόγο της υπό εξέταση Προδικαστικής Προσφυγής (μη υποβολή αποδεικτικών μέσων για τη δέσμευση των τρίτων), προκύπτουν τα εξής: α) παρόλο που τα φυσικά πρόσωπα (κ.κ. «...» και κ. «...»), στις ικανότητες των οποίων στηρίζεται η προσφεύγουσα για την πλήρωση των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής της Διακήρυξης, υπέβαλαν, ως όφειλαν, ξεχωριστό έντυπο Ε.Ε.Ε.Σ, εντούτοις, δεν υποβλήθηκαν μαζί με την επίμαχη Πρόσφορα, κάποια περαιτέρω αποδεικτικά μέσα (π.χ ιδιωτικά συμφωνητικά), από τα οποία να προκύπτει η δέσμευση των ως άνω προσώπων, ότι πράγματι θα απασχοληθούν στο προς ανάθεση έργο, στην περίπτωση που η προσφεύγουσα καταστεί ανάδοχος της συγκεκριμένης σύμβασης. Ως προς το ζήτημα αυτό, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 78 του Ν. 4412/2016: «[...] *Αν ο οικονομικός φορέας επιθυμεί να στηριχθεί στις ικανότητες άλλων φορέων, αποδεικνύει στην αναθέτουσα αρχή ότι θα έχει στη διάθεσή του τους αναγκαίους πόρους, ιδίως, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των φορέων αυτών για τον σκοπό αυτό [...]*». Παρόμοια άλλωστε διάταξη περιλαμβάνεται και στην επίμαχη Διακήρυξη (βλ. άρθρο 2.2.7. «Στήριξη στις ικανότητες τρίτων», σελ. 23-24), όπου προβλέπεται ότι, σε περίπτωση που οι διαγωνιζόμενοι, επιλέξουν να στηριχθούν στις ικανότητες άλλων φορέων, όσον αφορά στα κριτήρια τεχνικής και επαγγελματικής ικανότητας του άρθρου 2.2.6. της Διακήρυξης, θα πρέπει, ασχέτως της νομικής φύσης των δεσμών τους με αυτούς, να αποδείξουν, ότι θα έχουν στη διάθεσή τους τους αναγκαίους πόρους, με την προσκόμιση της σχετικής δέσμευσης των εν λόγω φορέων. Στο σημείο αυτό, είναι κρίσιμο να σημειωθεί ότι το επίμαχο άρθρο 2.2.7. της Διακήρυξης δεν προβλέπει ειδικότερα τον τρόπο ή τα μέσα απόδειξης της διάθεσης των αναγκαίων πόρων στους υποψήφιους αναδόχους από τους τρίτους οικονομικούς φορείς, στις ικανότητες

των οποίων θα στηριχθούν για την εκτέλεση της επίμαχης σύμβασης, ήτοι δεν προδιαγράφεται συγκεκριμένα ο τρόπος με τον οποίον οι υποψήφιοι θα πρέπει να αποδείξουν ότι θα είναι πράγματι σε θέση να εξασφαλίσουν τη χρήση αυτών των μέσων (για παράδειγμα, δηλώσεις συνεργασίας μεταξύ υποψηφίου και τρίτου οικονομικού φορέα, έγγραφη δέσμευση του τρίτου φορέα ότι θα θέσει στη διάθεση του υποψηφίου αναδόχου τους αναγκαίους πόρους κλπ). Από τα προεκτεθέντα, προκύπτει σαφώς ότι, η επίκληση ικανότητας τρίτου οικονομικού φορέα σε κάθε περίπτωση προϋποθέτει: α) ειδική αναφορά στο Ε.Ε.Ε.Σ του προσφέροντος και δη στην Ενότητα Γ' («Πληροφορίες σχετικά με τη στήριξη στις ικανότητες άλλων οντοτήτων») του Μέρους II: «Πληροφορίες σχετικά με τον οικονομικό φορέα», β) υποβολή ξεχωριστού Ε.Ε.Ε.Σ, νομίμως συμπληρωμένου και ψηφιακά υπογεγραμμένου από τον ίδιο τον τρίτο οικονομικό φορέα, γ) απόδειξη, αναλόγως του ειδικότερου προς τούτο τρόπου που τυχόν θεσπίζει η Διακήρυξη, περί του αν και πως ο προσφέρων διαθέτει τους αναγκαίους πόρους των τρίτων οικονομικών φορέων και της δέσμευσης των τελευταίων να του διαθέσουν τις ικανότητες και τους πόρους τους για την εκτέλεση του συμβατικού αντικειμένου. Σε περίπτωση δε που η Διακήρυξη σιωπά περί του τρόπου αυτής της απόδειξης, η οικεία σιωπή της και συνεπώς, η παράλειψή της να προβλέψει τρόπο απόδειξης της δέσμευσης του τρίτου οικονομικού φορέα και της διάθεσης εκ μέρους του προσφέροντος των ικανοτήτων του τελευταίου, δε δύναται να αντιταχθεί κατά του προσφέροντος και να οδηγήσει στον αποκλεισμό της προσφοράς του κατά το στάδιο της αξιολόγησης, είτε με την αιτιολογία ότι ο προσφέρων δεν προσκόμισε κάποιο, μη προβλεπόμενο ούτως από τη Διακήρυξη αποδεικτικό, είτε ότι προσκόμισε κάποιο δικαιολογητικό, ενώ η αναθέτουσα κρίνει, κατά την αξιολόγηση, ότι απαιτείται κάποιο άλλο, κρίση που συνεπάγεται ανεπίτρεπτη - κατά παράβαση των αρχών της ισότητας και της διαφάνειας - μεταβολή των όρων της Διακήρυξης, μετά την υποβολή των προσφορών. Στην ειδικότερη δε αυτή περίπτωση, όπου η Διακήρυξη δεν προβλέπει το ειδικότερο αποδεικτικό μέσο περί δεσμεύσεως του τρίτου οικονομικού φορέα και διαθέσεως εκ μέρους του προσφέροντος των πόρων του τελευταίου για τη συμμετοχή του στον Διαγωνισμό και την εκτέλεση του

συμβατικού αντικειμένου, η αναθέτουσα οφείλει να κρίνει ως αποδεκτή την επίκληση της στήριξης στις ικανότητες του τρίτου οικονομικού φορέα, μόνο δια της σωρευτικής οικείας δηλώσεως του προσφέροντος στο δικό του Ε.Ε.Ε.Σ (ότι θα στηριχθεί στον συγκεκριμένο τρίτο οικονομικό φορέα) και συγχρόνως της υποβολής του Ε.Ε.Ε.Σ του τρίτου οικονομικού φορέα, στοιχεία, που, εάν συντρέχουν (σωρευτικά), καλύπτουν την προϋπόθεση απόδειξης δέσμευσης, κατά τα ανωτέρω (βλ. σχετικώς υπ' αριθμ. 30/2018 Απόφαση 6ου Κλιμακίου Α.Ε.Π.Π. σκέψη 5, υπ' αριθμ. 942/2018 Απόφαση 7^{ου} Κλιμακίου, σκέψη 29 κλπ). Άλλωστε, θα πρέπει να επισημανθεί ότι η προσκόμιση του αποδεικτικού δέσμευσης του τρίτου οικονομικού φορέα, δεν αποτελεί, υπό το γενικότερο πνεύμα του καθεστώτος προκαταρκτικής απόδειξης του Ν. 4412/2016, αλλά κυρίως, σύμφωνα με τους όρους της οικείας Διακήρυξης (άρθρα 2.2.7. και 2.4.3.1.), προϋπόθεση συμμετοχής στον εν λόγω Διαγωνισμό. Ειδικότερα, στο άρθρο 2.4.3.1. της Διακήρυξης, αναφέρονται (περιοριστικά), τα στοιχεία και τα δικαιολογητικά για την προσήκουσα συμμετοχή των υποψηφίων (Ε.Ε.Ε.Σ., και εγγύηση συμμετοχής). Συνεπώς, τα μέσα απόδειξης της επίμαχης δέσμευσης των τρίτων, θα πρέπει, κατά τα ανωτέρω, να προσκομισθούν σε επόμενο στάδιο της διαδικασίας, ήτοι κατά το στάδιο της υποβολής των δικαιολογητικών κατακύρωσης ή σε οποιοδήποτε στάδιο κριθεί αναγκαίο από την αναθέτουσα αρχή «για λόγους ορθής διεξαγωγής της διαδικασίας» (άρθρο 79 παρ. 5 Ν. 4412/2016) και όχι κατά το στάδιο της υποβολής «δικαιολογητικών συμμετοχής - τεχνικής προσφοράς». Με βάση τα ανωτέρω αναφερόμενα, ο δεύτερος προβαλλόμενος λόγος της υπό κρίση Προδικαστικής Προσφυγής, κρίνεται βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός.

33. Επειδή, κατ' ακολουθίαν, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η υπό κρίση Προδικαστική Προσφυγή.

34. Επειδή, ύστερα από την προηγούμενη σκέψη, πρέπει να επιστραφεί το παράβολο που κατέθεσε η προσφεύγουσα (άρθρα 363 παρ. 5 Ν. 4412/2016 και 5 παρ. 5 Κανονισμού).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την Προδικαστική Προσφυγή.

Διατάσσει την επιστροφή στην προσφεύγουσα του προσκομισθέντος παραβόλου, ποσού δύο χιλιάδων εννιακοσίων έντεκα ευρώ και τριάντα οχτώ λεπτών (€2.911,38).

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 2018 και εκδόθηκε στις 7 Ιανουαρίου 2019 στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη.

Η Πρόεδρος

Ο Γραμματέας

Χρυσάνθη Χαραλαμποπούλου

Νικόλαος Λιακατσίδας